

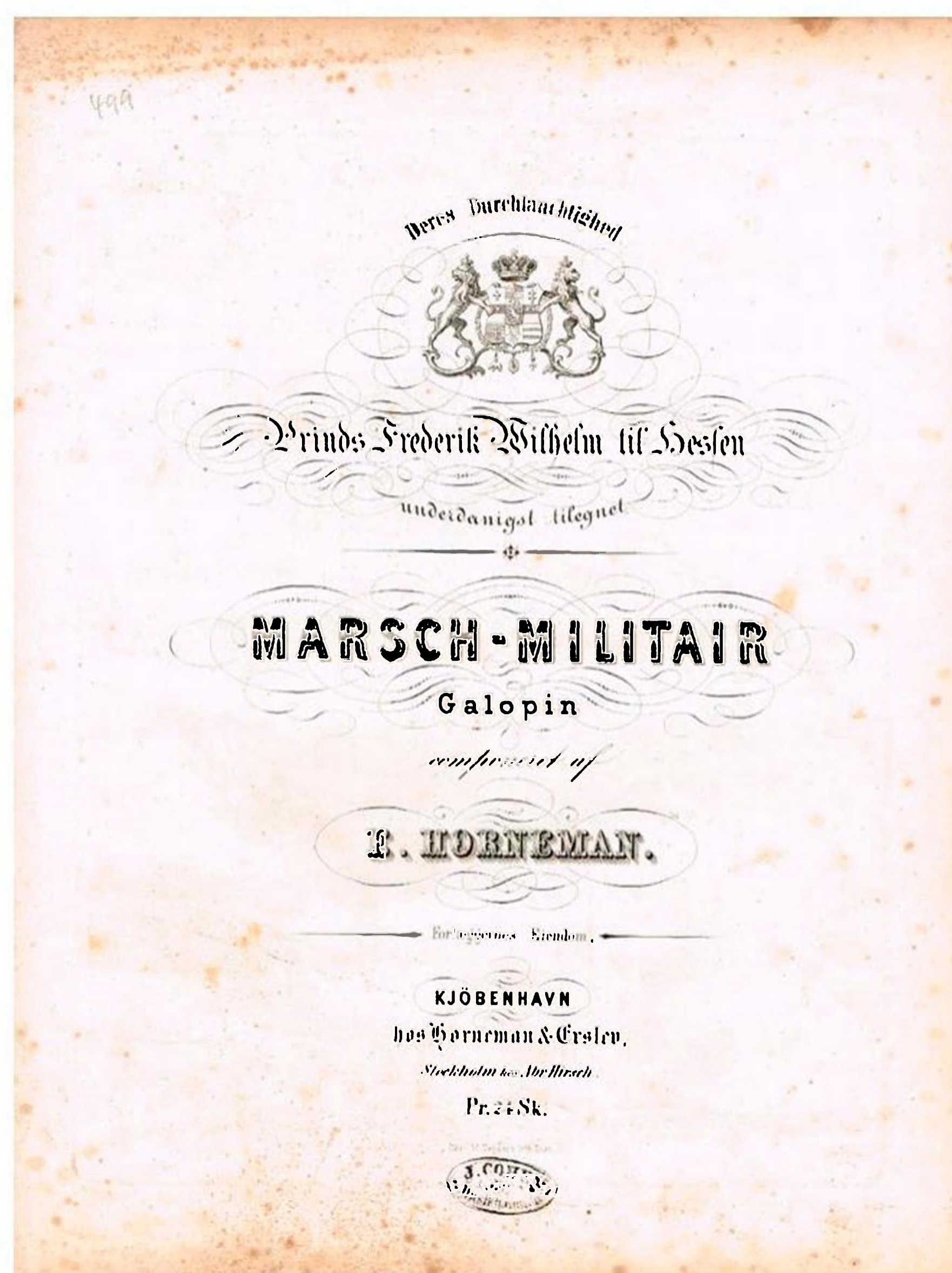
Danse- og musikhistorier 31

Galopin som selskabsdans

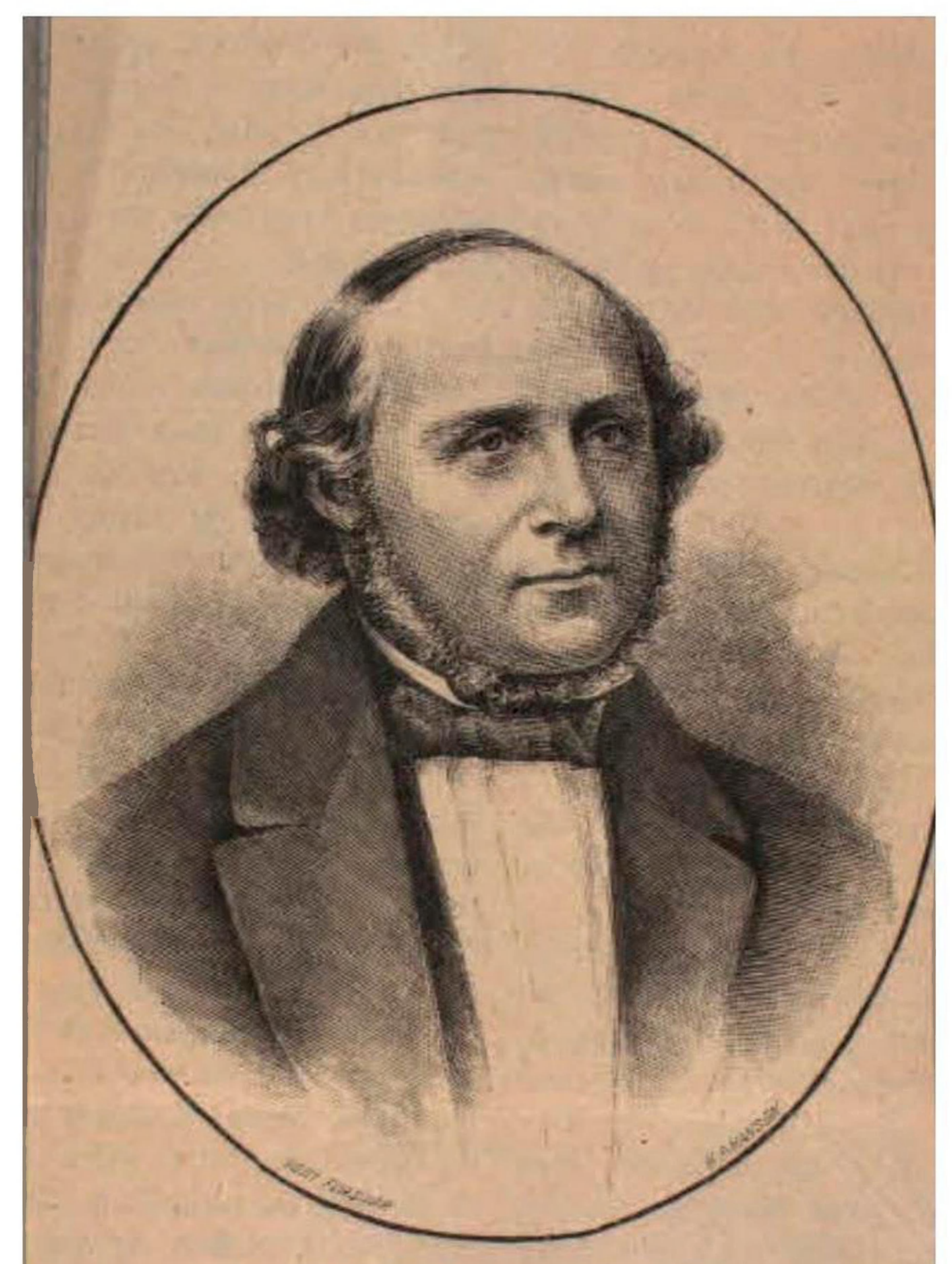
af Ole Skov

I sidste artikel skrev jeg om dansen "galopin" i folkelige miljøer samt hos enkelte danselærere i provinsen. Jeg skrev også, at mange af vores gamle danse oprindeligt stammede fra udlandet. Jeg har derfor søgt efter dans og musik med navnet "galopin" i de fleste vesteuropæiske, amerikanske og australske biblioteker samt i europæiske og amerikanske aviser. På Österreichische Nationalbibliothek i Wien fandt jeg "Marsch-Militair - Galopin" af Emil Horneman (1809-1870) udgivet i 1853 i København.

Jeg fandt også en Galopin-Polka fra august 1868 af Josef Strauss (1827-1870), og i en oversigt en Galopin-Polka af C. Ernst fra 1873. Begge er typen "Schnell-Polka", det vil sige hurtig polka og er derfor ikke dansen "galopin".

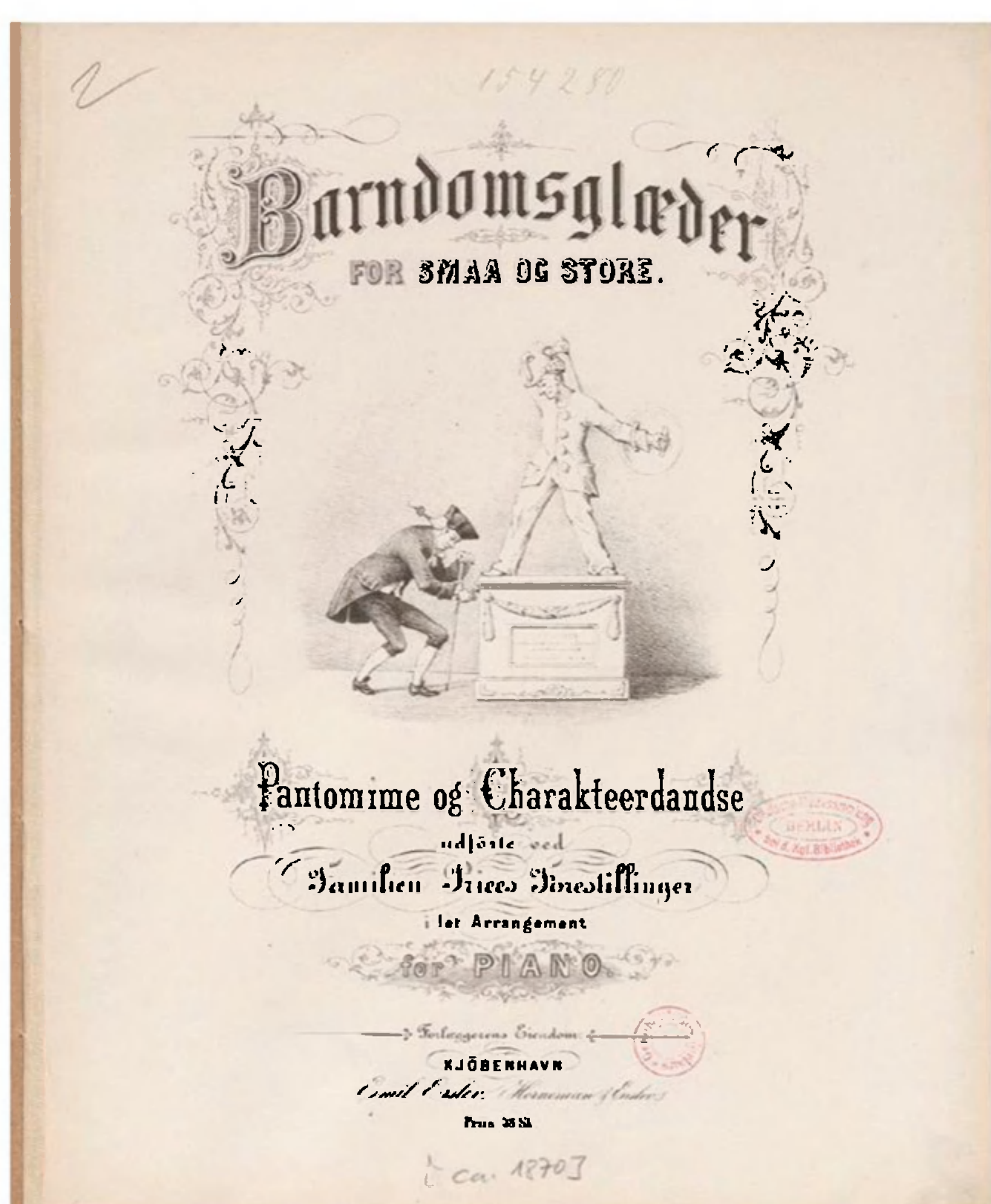
"Marsch-Militair - Galopin" af E. Horneman, 1853.

Emil Horneman, billede fra det kgl. bibliotek.

Emil Horneman var dansk komponist. Han kom til det kgl. teater i 1837 og åbnede i 1844 musikforretning og kunsthandel sammen med Carl Wilhelm de Meza (1819-1911). Senere fik han Emil Erslev (1817-1882) som kompagnon. Det blev datidens førende danske musikforlag. Horneman er også kendt for at have skrevet melodierne til de meget kendte sange "Den tapre Landsoldat", som også hedder "Dengang jeg drog afsted", og "Højt fra træets grønne top" begge med tekster af Peter Faber (1810-1877).

På Staatsbibliothek zu Berlin og Bayerische Staatsbibliothek (BS) i München fandt jeg "Barndomsglæder en ballet-

Forside af nodetrykket *Barndomsglæder*, 1867, node fra BS.

De 3 kusiner Price, billede fra "Den danske Skueplads" af P. Hansen.

Valse-Kursus for Herrer.

Onsdagen den 15de Juni fra Kl. 7—9 Eftermiddag paabegyndes i den tekniske Forenings store Sal et Kursus i de moderneste Valse (inkl. Polka, Mazurka og Galopin); det fortsættes i tre Uger med to Lektioner om Ugen, ialt 12 Timer, og betales med 2 Spd. pr. Person for det hele Kursus. Man behøve at tegne sig hos Musikhandler Lindorff & Ko. og i den Steensballeke Boghandling, hvor Lister ere fremlagte.

Ærbødigst
August Bournonville.

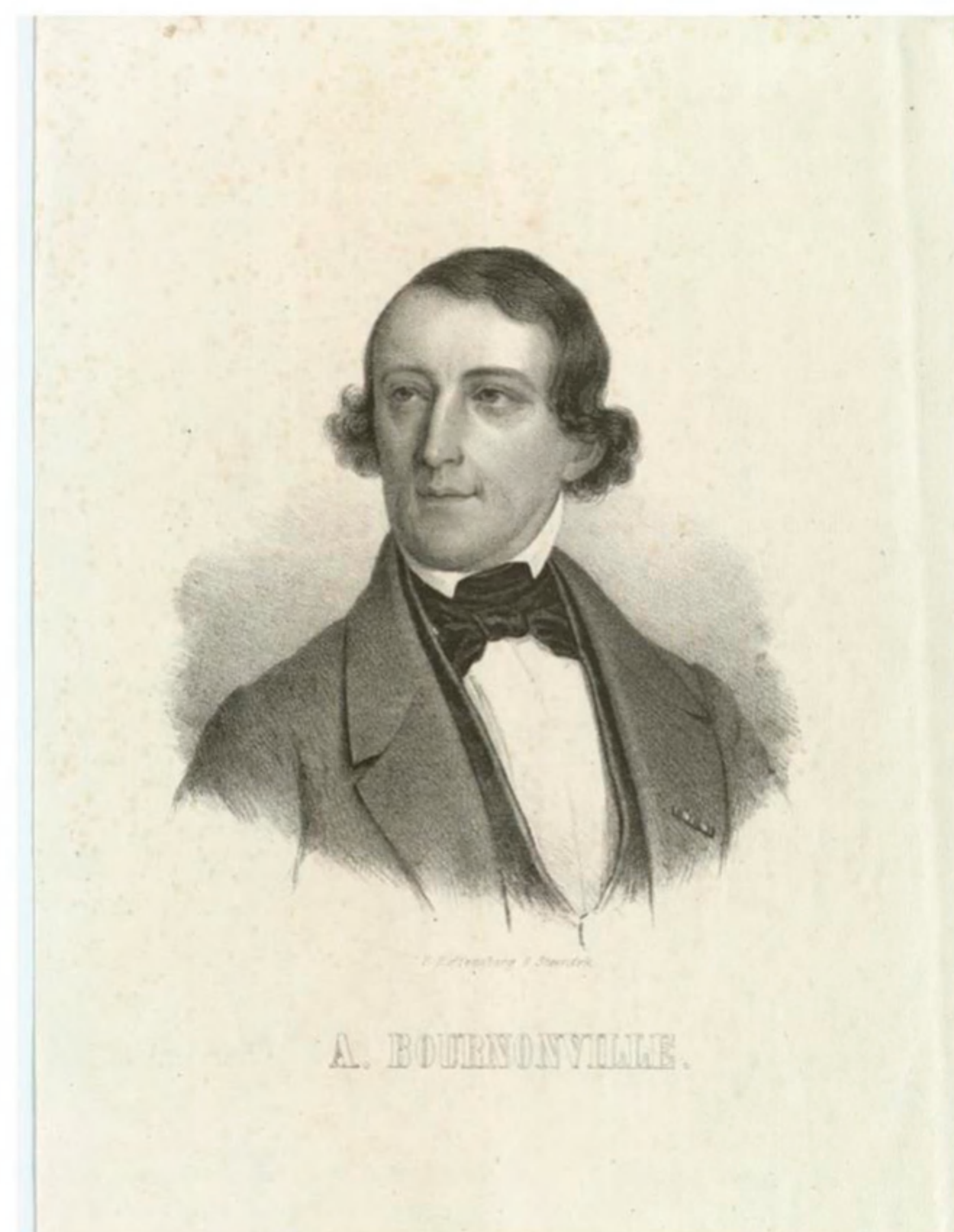
"Morgenbladet Christiania" d. 12.06.1853.

pantomime". Den er i 1867 udgivet i København med undertitlen "Pantomime og Charakteerdandse udførte ved Familien Prices Forestillinger". Man dansede "Kosakdands, Speildands, National Galopin, Russisk Mazurka, Menuet, Gavotte samt Engelsk Reel". De på den tid mest kendte i familien Price var nok kusinerne – Juliette (1831-1906), Amalie (1831-1892) og Sophie (1833-1905). Juliette var August Bournonvilles (1805-1879) foretrukne solodanserinde på det kgl. teater.

På Bibliotheque Nationale i Paris fandt jeg fra 1878 en kvadrille med navnet "Le Galopin", som er komponeret af Constantyin Maciejowski, og i mit eget arkiv har jeg fra 1863 "Le Galopin - galop de bravura" af Gustave Bubaton. Ingen af disse har noget at gøre med pardansen "galopin", og de udkom 10-20 år efter, at dansen var populær i Danmark.

Jeg undersøgte også mange udenlandske dansebøger fra 1800-tallet. Der var ingen "galopin". Heller ikke i dansebogen "Traité de la Danse" fra år 1900, som jeg har omtalt i tidligere artikler. Bogen er af den franske danselærer Eugène Giraudet (1861-1916). Han beskrev og listede ca. 1000 europæiske selskabsdansen.

Jeg fandt heller ikke "galopin" i udenlandske aviser ud over i norske og svenske, hvor der var annoncer for dansekurser. De var alle indrykket af danske danselærere på besøg. For eksempel var August Bournonville i Kristiania (Oslo) i 1853 for at undervise i selskabsdans. I "Morgenbladet Christiania" d. 12.06.1853 annoncerede han med "Valse-Kursus for Herrer", hvor "galopin" også var med. Læg mærke til, at "Galopin" er med fed skrift, hvilket nok betød, at det var en relativ ny dans, han ville undervise i.

August Bournonville, billede fra det kgl. bibliotek.

Cursus i Dands.

De ærede Forældre, som ansee Dandsen ikke alene som en selskabelig Fornøielse, men tillige som en smagfuld Døvelse, gavnlig for Legemets Gang og Holdning, og dertil ville anbefale mig deres Børns ombyggelige Veiledning, tillader jeg mig at underrette om, at det er min Hensigt at komme til Thronhjems i Lobet af October eller November d. 2., for at arrangere et Cursus i Dands for Børn, hvis et tilstrækkeligt Antal Elever tegner sig inden **8de September**. Underviisningen vil bestaa i de nu for Tiden brugelige Selskabsdands, som: „Warsoviana“, „Galopin“ etc. etc. Forovrigt tillader jeg mig at henvise til nedenstaaende Annonce.

En Liste, hvorpaa de nærmere Betingelser ere opgivne, ligger til behageligt Efterbøn og Paategning i den **Seidelinske Boghandlung**.

København, den 9de August 1855.

Erbødigt

W. Lund,

Elev fra det Kgl. Theater i Kjøbenhavn.

At Hr. **W. Lund** i flere Aar har frekventeret det Kgl. Theaters Dandsføle og derved erhvervet sig baade Kundskab og Dygtighed til at informere i Selskabsdands, er det mig en Fornøielse at bevidne.

Kjøbenhavn, den 26de August 1851.

August Bournonville,
Kgl. Hofballetmester.

Thronhjems Avis 18.8.1855.

Der var andre danske danselærere, der tog til Norge for at undervise i selskabsdans. Den 18.8.1855 og flere af de følgende dage var der i "Thronhjems borgerlige Realskoles alene privilegerede Adressecontors-Efterretninger" annoncer fra W. Lund, der var elev af Bournonville i København. Han underviste i blandt andet "warsoviana" og "galopin".

Ud over annoncer fra danske danselærere var der også annonceringer af musikken. Musikforlagene havde flere nodeudgivelser med musik til "galopin". I december 1854 annonceredes flere gange i "Christiania Posten", at nodesamlingen "Bal-Erindringer, Album f. 1855" udkom før jul.

I Sverige blev der også undervist i "galopin" af danske danselærere. Disse havde i årtier rejst rundt i Skåne og holdt kurser i lighed med dem, de holdt i Danmark. I den svenske avis "Korrespondenten" fra Landskrona annoncerede J. Busch, der var danser ved det kongelige teater i København, med undervisning i bl.a. "Rund-Dansende, Reihnländer Scotis, Galopin og Lothisttodt".

"Galopin" må altså i 1850-60'erne have været danset en del i Norge og Sverige. I Danmark blev der første gang annonceret dansk komponeret musik til "galo-

For Jul udkommer paa Undertegnedes Forlag: Bal-Erindringer, Album f. 1855

Indhold: Louise Galopin-Caroline Polka-Mazurka af Lumbye. — Julie-Polka Mazurka af do. Rosenborg Polka-Mazurka af do. — La Varsoviana, ny Salon-Dands af Fr. Alonto, — Viola Polka-Mazurka af Lumbye.

W. Linderff & Comp.

Christiania Posten 8.12.1854.

„Le Galopin.“ Den første her komponerede, originale Musik af V. Busch til denne yndede og nyeste Selskabsdands, faaes i Stadens Musikhandeler for 16 ø.

Annonce i "Flyveposten" for musik til "galopin" d. 27.02.1852..

Danse-Lektion.

Min Lektion har taget sin begyndelse. Flere Børn kunde deltage naar de blive tegne- de inden denne uges udgang. Et Danse cyclus för Damer och Herrar, bestaende af Rund-Dansene, Reihnländer Scotis, Galopin, og Lothisttodt vil gives, naar man behager at reflectere herpaa. Betalningen för det hele cyclus, er för en Herre med Dame 6 Rigsbank-Daler, för Damer alene er det 5 Rigsbank.

J. Busch,

Danser fra det Kgl. Theater i Kjøbenhavn. Boende hos Auholdt paa Store Verdsluset.

Korrespondenten, Landskrona d. 15.06.1853.

pin" i "Flyveposten" d. 27.02.1852. Musikken var af Volkmar Busch (1812-1893), som var dansk komponist. Det er hans opus 78 og udgivet på eget forlag. Annonce teksten lyder:

"Le Galopin."

"Den første her komponerede, originale Musik af V. Busch til denne yndede og nyeste Selskabsdands, faaes i Stadens Musikhandeler for 16 Skilling".

Volkmar Busch var et kendt ansigt i det københavnske folkelige musikliv. Hans far var islandsk købmand, og Volkmar arvede tidligt en betydelig formue. Han var arbejdsmæssigt alsidig. Efter et par

år som søkadet blev han ansat på postvæsenets revisionskontor i 1837. Hans musikalske interesser gjorde dog, at han tog på en udlandsrejse, hvor han endte i Leipzig. Efter en tid med musikalske studier tog han hjem til København. Han må også have været god til sprog, for i 1844 skrev han en svensk/dansk ordbog med en parlør, hvor han oversatte en række samtaler. Senere oversatte han også fra italiensk og gav undervisning i spansk og engelsk. I en periode udgav han tidsskriftet "Kjøbenhavns Theaterblad".

Samtidig med sine forskellige jobs komponerede Busch en hel del og fra starten mange dansemelodier. Han samarbejdede med H.C. Lumbye (1810-1874), som i Tivoli spillede nogle af Buschs kompositioner. Han blev i satirebladet "Corsaren" blandt andet omtalt som "Volksnar Busch".

I en satire over Busch med 15 katte på stribe skriver man:

"Variationer over meget yndede Themaer!

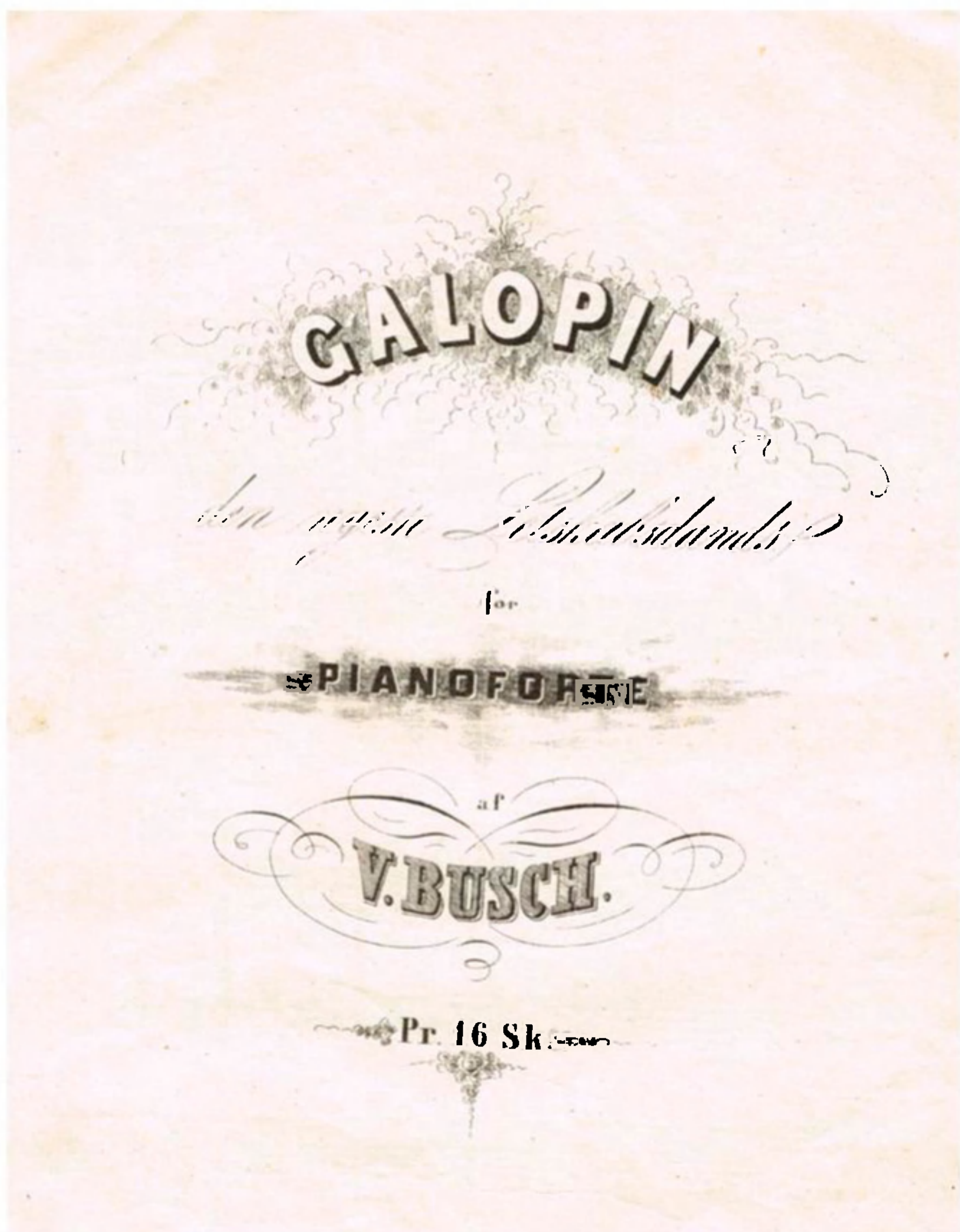
Hr. Volkmar Busch agter efter Forlydende at give en Concert i en forhen ukjendt Dur, med Assistance af 15 indenlandske Kunstnere (der tidt lader sig høre offentlig). Blandt Nyheder, som

Satire over Busch, fra "H.C. Lumbye og hans samtid" af Gotfred Skjerne 1912.

ville komme til Opførelse, nævner man: Snuusdaase-Polka og Benkløe-Galop, begge komponerede af hr. Busch. Vi anbefale denne kunstnydelse til et kunstelskende Publicum".

For øvrigt tog Busch til USA i 1853. Han kom først til New York, hvor han holdt nogle koncerter, senere tog han til Virginia og blev musikdirektør. Han havde ifølge de amerikanske aviser en fin karriere og lavede mange koncerter de næste 15 år. Han blev ret religiøs, så da han var kommet tilbage til Danmark, skrev han mest religiøs musik.

Forsiden til "Den nyeste Selskabsdands" af V. Busch, februar 1852.

I Buschs "galopin" annonce står der "yndede", så selve dansen kan ikke have været fuldkommen ny i slutningen af februar 1852, men må have været danset en vis tid før. Da han også skrev "den første her komponerede", må man

Noden til "Le Galopin" af V. Busch, februar 1852.

før nodeudgivelsen have anvendt udenlandske melodier. Det kunne være "Louise Galopin", hvor der i nogle af annonceringerne anføres, at den er komponeret af Joh. Strauss den yngre (1825-1899). Jeg har ikke fundet, at han skulle have skrevet en "Louise Galopin", så det er nok en anden melodi, som man har omdøbt og anvendt til "galopin". Titlen kunne være efter den populære prinsesse Louise, der var gift med den senere kong Christian d. 9.

En anden af de udenlandske melodier var "Galopin (Defileermarsch af Strauss)", som udkom nogenlunde samtidig med Buschs. Melodien hed oprindeligt "Österreichischer Defilir-Marsch" og er komponeret i 1847 af Joh. Strauss den ældre (1804-1849). Det er hans opus 209.

Nye Musikalier.
Paa vort Forlag er udkommet:
A. Réci: Souvenir de Chopin, Morceau de Salon 36 sk.
Galopin (Defileermarsch af Strauss) 16 sk.
Deland: Krystal-Pallads Polka 24 sk.
Horneman & Erslev,
Amagertorv 3.

Adresseavisen 01.03.1852.

Alt tyder på, at "galopin" er en dansk selskabsdans fra omkring nytår 1851-52. Den har tilknytning til det kongelige teater og er enten lavet af Georg Brodersen (1819-1908) eller August Bournonville. De var begge ved teateret

og havde danseskole i København, hvor de kunne undervise i "galopin".

Min teori skyldes, at der på forsiden af V. Buschs nodetryk på dansk står: "Den nyeste Selskabsdands", hvilket også står på fransk ved selve noden. Titlen inde i nodetrykket er "Le Galopin", og over titlen står: "A M. Georges Brodersen". Da fornavnet er "Georges" og ikke "Georg", og da der ikke er punktum efter "A" men efter "M.", er det helt sikkert fransk og betyder "A Monsieur Georges Brodersen" eller på dansk "Til hr. Georges Brodersen". Melodien var altså tilegnet Georg Brodersen, som fra 1842 var balletdanser og i perioden 1847-1877 balletlærer ved det kongelige teater. Han underviste balletbørnene og arbejdede tæt sammen med August Bournonville, som også havde uddannet ham. Brodersen afløste ofte Bournonville, når denne var ude at rejse.

Det er også muligt, at "galopin" stammer fra balletten "Krystalpaladset", som

Georg Brodersen, billede fra det kgl. bibliotek.

August Bournonville koreograferede omkring nytår 1851-1852, og hvor Brodersen i de første opførelser dansede den engelske adelsmand James. Musikken er af H. S. Paulli (1810-1891), og balletten kaldes også "Zulma" efter en kvindelig hovedrolle.

"Krystalpaladset" handler om mange nationaliteter, der danser og synger ved

den internationale udstilling i London i 1851. Balletten slutter med en "General-Exhibition-Polka", der forener alle nationer og alle interesser i fredelig glæde. "General-Polka" er "polka ud i salen", og efter de sidste takter af polkaen skiftes til 6/8 takt, og melodien går over i "Galopin-Finale". Man har måske som afslutning på balletten danset "galopin".

Jeg har undersøgt Bournonvilles og Brodersens håndskriftsarkiver på det kgl. bibliotek, men desværre ikke fundet omtale eller beskrivelse af dansen "galopin".

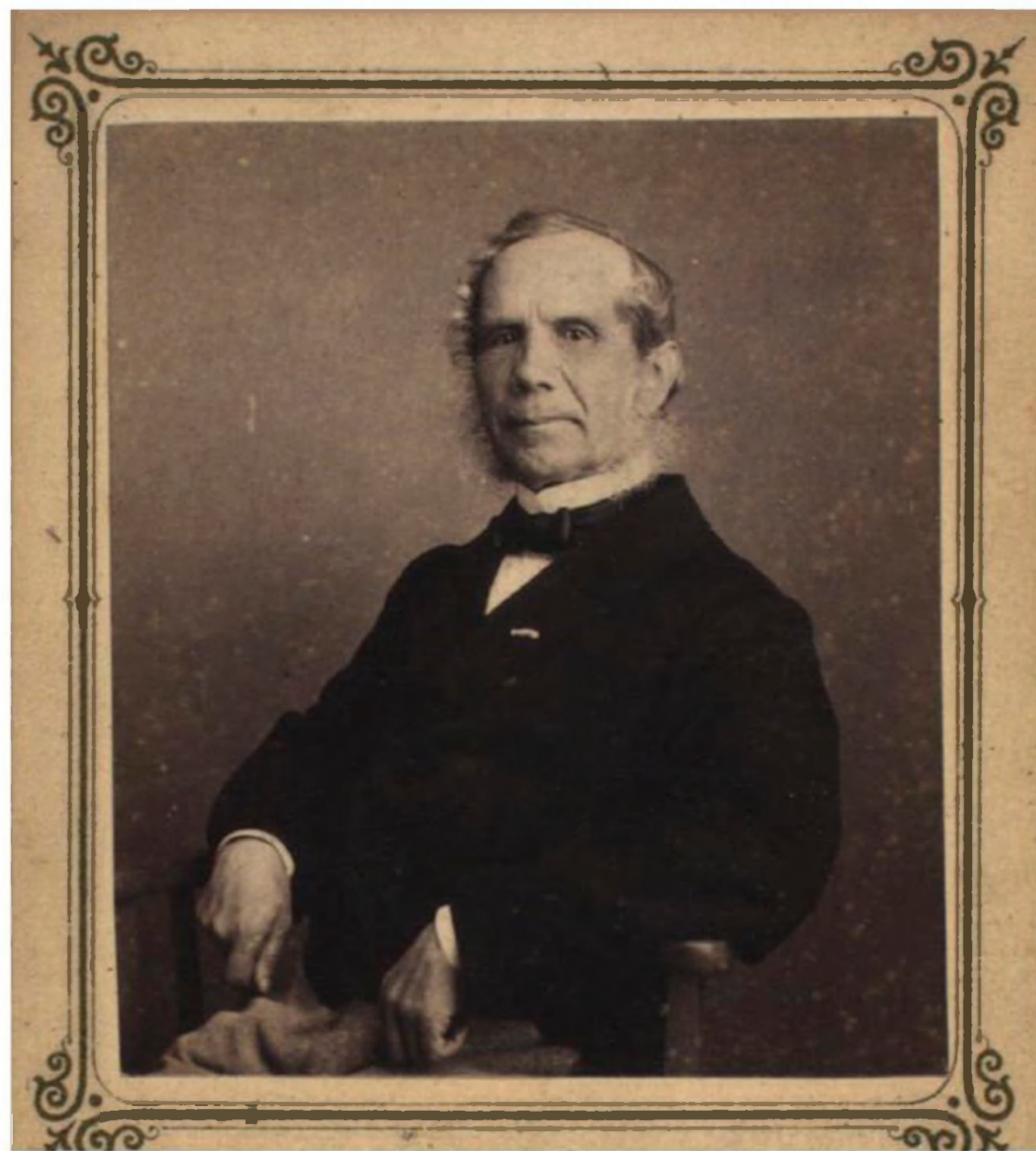
Første opførelsen af "Krystalpaladset" var helt sikkert den 14.4.1852, men i

Exhibition-Polka og Galopin-Finale forside, node fra det kgl. bibliotek.

"Galopin-Finale" fra Exhibition-Polka, node fra det kgl. bibliotek.

Holger Simon Paulli, billede fra det kgl. bibliotek.

nyudgivelsen af "Mit Teaterliv" af Bournonville står der 14.2.1852 og i "Flyveposten" d. 9.3.1852 blev datoen sat til 31.3.1852. Det viser, at balletten nok var færdig noget før førsteopførelsen. Der kom i Danmark op gennem 1800-tallet flere melodier til "galopin" men som nævnt ingen i udlandet.

Nye Musikalier.
Paa mit Forlag er udkommet:
Paulli H. S., Exhibition-Polka og Galopin-Finale af Balletten "Krystalpaladset", udsat for Pianoforte 36 sk.
P. W. Olsen,
Viinngaardstrædet Nr. 144.

Announce for salg af Exhibition-Polka og Galopin-Finale 23.4.1852 i Adresseavisen.

Jeg har ikke fundet nogen oprindelig dansebeskrivelse, så hvordan den blev danset er uvist. Ét er dog sikkert, i de første år efter dansens fremkomst bredte den sig hurtigt til hele landet. Det var altså ikke kun i København, den blev danset, for fra 1852 til omkring 1880 blev den undervist og danset overalt.

Den første annoncering af danseundervisning var i Berlingske Tidende d. 04.03.1852, hvor Frederik Ruff, der var balletdanser ved det kgl. teater og havde sin egen danseskole, skrev: "Galopin og Rheinländer-Polka. Disse to Dandse kunne læres på 1 Time og Mazurka-Polka kan læres på 1 á 2 timer hos Frederik Ruff på Store Kjøbmagergade Nr. 27, 2den sal, skraaes for Rundetaarn". I flere år derefter annoncerede

Galopin og Rheinländer-Polka.
Disse to Dandse kunne læres paa 1 Time og Mazurka-Polka kan læres paa 1 á 2 Timer, hos Frederik Ruff, paa Store Kjøbmagergade Nr. 27, 2den Sal, skraaes for Rundetaarn.

Ruff's danseundervisning i "galopin", Berlingske Tidende 04.03.1852.

de Ruff med, at han underviste i "galopin", så det var sikkert en populær dans i perioden.

"Galopin" var kun med i et par af de danske dansebøger, som danselærerne udgav. Karl Lenzing fra Stige ved Odense skrev da også i 1896 i sin bog "Anvisning til at danse 25 Tur- og Selskabsdansen", at "Dansene Eugenie-Kvadrille, Galopin, Pirre-Vals, Russisk Kavaleri, La Warsoviana og mange flere, samt over 100 Kotillonsture bruges ikke saa ofte, hvorfor jeg ikke har ført disse i Trykken".

Først da den blev indsamlet som folkedans efter år 1900, blev den kendt igen.

"Galopin" udviklede sig forskelligt rundt om i landet, hvilket man kan læse om i forrige artikel. Der var mange forskellige melodier, og dansemåden var lidt forskellig. Dansemæssigt er ét dog fælles for de fleste, nemlig at dansen starter med chassé frem i danseretningen, nogle har derpå tå-hæl eller hæl-tå og de slutter alle med omdansning med polka, hopsa, galop eller totrin. Enkelte varianter ligner danse, som har navnene "pigernes fornøjelse" og "pariserpolka".

Det er som nævnt ikke lykkedes mig at finde ud af, hvordan den oprindeligt blev danset, men en dag dukker den måske op fra arkiverne.

De væsentligste kilder ud over de i teksten nævnte:

Det kgl. bibliotek, København.
"Musikhandel i Danmark", Dan Fog 1984.

Ole Skovs samling,
samt aviser på:
Nasjonalbiblioteket, Oslo,
Kungliga Biblioteket, Stockholm
Library of Congress, Washington
Statsbiblioteket, Århus.